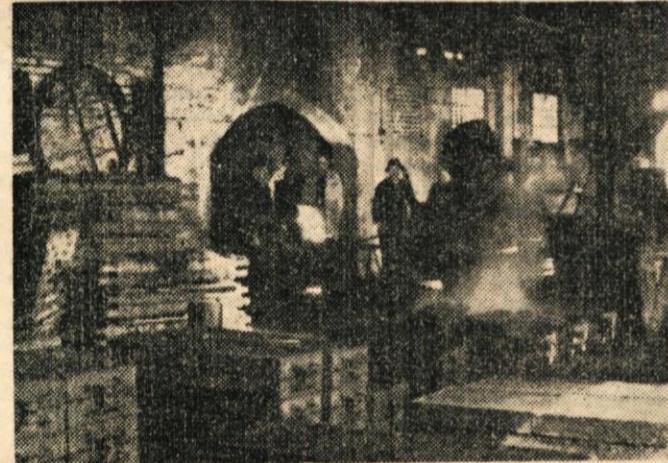

Lastniki in izdajatelji Okrajski odbori SZDL Crnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izjava vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predel 33 — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Narodni banici v Novem mestu: 616-T-181. — Letna naravnina 500 din, polletna 250 din, številčna 125 din. — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Majhno, toda trdno podjetje

V predmetju Crnomelja, ob cesti proti Sviniku tik nad Dobličanco stoji že kakih 35 let majhno podjetje: Belokranjska železolivarna. Njen začetek sega v prvo leto po prvi svetovni vojni, ko je na tem mestu zgradil privatnik majhno livarstvo delavnico. Leta 1935 je bil obrat znatno povečan, po osvoboditvi, ko je prišel v last splošnega ljudskega premoženja, pa se je razvil v majhno tovarno, ki zaposluje sedaj okrog 30 delavcev.

Ta malo belokranjska tovarna ima tudi svoje mesto v zgodovini narodnoosvobodilne borbe. Več kot leto dni je bila tu partizanska delavnica, litarvana in kovačnica, kjer je delalo takrat 60 ljudi. V njej so izdelovali različne predmete za vojsko in razne druge potrebščine. Iz ostankov raz-.

Belokranjski livarji pri delu. Tekočo kovino vlijavajo v kalupe, kjer se oblikujejo razni izdelki

bitih letal so vlivali porcijske, krožnice, vilice, žlice, lonce, kozice in druge stvari, ki se jih takrat v osvobojeni Beli krajini ni dobilo. Prvotno je izdelovala take predmete za vojaške misije, pozneje pa tudi za partizanske edinice in druge ustane, zlasti za partizanske bolnišnice. Ker takrat ni bilo koksja, so topili surovine z ogljem. Marsikarti partizan se prav gotovo še spominja aluminijastih porcij, kozic in drugega posoda, ki mu ga je izdelala partizanska delavnica v Crnomelju.

MOČAN DELOVNI KOLEKTIV

Majhen, a dober, tako blisko rekli za delovni kolektiv, ki danes dela in upravlja to podjetje. To je eno redkih podjetij, ki je vseskozi aktivno, ki nima posebnih problemov.

V Zoure napeljujejo elektriko

Zburčani so se živo zagrizli v delo za napeljavo elektrike. Lep transformator z vizdom pterokraku zvezdo na vrhu je že dosegel. Iz kredita, ki so ga doobili preko splošne kmetijske zadruge v Smarjeti od Narodne banke, so porabili pri gradnji transformatorja 140.500 din, tako da stane postavitev transformatorja 205.168 din.

Zelo požrtvovan je elektrifikacijski odbor, zlasti tov. Ivan Pirnat, Jože Novšak, Jože Andričič in Udočev. Koliko potov napravijo ti ljudje in si tudi drugače prizadevajo, da tudi k njim dobe električno luč in pogonsko silo. Odboru pridno pomagajo z delom in vožnjami tudi ostali vaščani. Bela vrana med njimi je le Rudolf Vidmar, ki ne pomaga nič, pač pa pridno grija prizadevanje ostalih vaščanov.

26 posnetkov te vasi je podpisalo zadolžnice za 460.000 din kredita, ki ga bodo v obročnih vracali NB. Tudi občinski ljudski odbor Smarjeti jim je prestreljal kredit v znesku 1.200.000 din, poseben elektrifikacijski odbor pri občinskem ljudskem odboru pa skrbel da bo ta kredit pravilno porabljen in razdeljen. Res pa je, da ves ta kredit ne bo zadostoval za vsa dela in material pri napeljavi. Se za daljnovid in notranjno opremo transformatorja ne bo zadost. Zato so se vaščani s pospešno obrnili na Izvršni svet Slovenije za pomoč pri njihovem prizadevanju. Taki, ki si sami veliko prizadevajo in tudi delajo, bi res najbolj zaslužili pomoč.

Ko bo prvih v Zburah zasvetila električna luč, bo izpolnjena dolgoletna želja vseh prebilcev. Verjetno bo takrat prenehatal s kritiko in nerganjem proti elektriki tudi Rudolf Vidmar, saj bo prav gotovo tudi on imel od nje korist, če jo bo hotel imeti. J. J.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Majhno, toda trdno podjetje

Vsi razen enega: premajhno je, da bi lahko zadostilo vsem naročilom, da bi lahko dalo zaslužek večjemu številu ljudi in da bi lahko še več prispevalo v skupno blagajno nad 5 milijonov dinarjev, potem vidimo, kaj bi pomenilo nova večja tovarna tudi glede povečanja narodnega dohodka. To bi bil korak naprej k industrializaciji Bele krajine, zato upamo, da ne bo ostalo samo pri načrtih in da bo nova tovarna v resnici začela rasti še prihodnjo pomlad. Delovni kolektiv sedanje litarvanje je vsekakor sposoben, da razvije proizvodnjo tudi v večji tovarni.

NACRTU JE PETKRATNO POVEČANJE TOVARNE

V podjetju sta samo dva starha litarvanja, vsi ostali delavci so isti kotli, plošče za štedilnik, pečna vrata, rešetke in še desetine drugih litarvnih izdelkov, tudi po posebnem naročilu, kolikor jimi dopušča čas.

Naročilo imajo toliko, da jih komaj, komaj dohajajo, zato jih morajo celo odkljanati. Vsa dela opravljajo vsečali za petkrat, zaposila pa bi okrog 50 novih delavcev. Ce pri tem še upoštevamo, da bo letos ta mali obrat prispeval v skupno blagajno nad 5 milijonov dinarjev, potem vidimo, kaj bi pomenilo nova večja tovarna tudi glede povečanja narodnega dohodka. To bi bil korak naprej k industrializaciji Bele krajine, zato upamo, da ne bo ostalo samo pri načrtih in da bo nova tovarna v resnici začela rasti še prihodnjo pomlad. Delovni kolektiv sedanje litarvanje je vsekakor sposoben, da razvije proizvodnjo tudi v večji tovarni.

Napravljeno je, da so delavci imajo na svojem mestu, sicer je proizvodnja otežkočinja. Zaradi tega tudi nepravilen izostankov od dela ne poznajo. Za surovine nimajo večjih izdatkov razen za grafit, ki je precej drag. Sedaj uporabljajo že domaći koki, ga proizvajajo v Lukavcu in so z njim zelo zadovoljni. Kot surovino uporabljajo staro železo, barvaste kovine in surovo železo, ki ga dobivajo iz naših toplinik.

Beločrnska železolivarna ima vse pogoje za povečanje v večjo sodobno tovarno, ki bi lahko proizvajala še mnogo več predmetov ter dala zaslužek in kruh desetinam novih delavcev. Za povečanje tovarne se zelo prizadeva svet za gospodarstvo pri OLO Črnomelj in tudi kolektiv. Načrte za novo tovarno že pripravljajo. Po teh načrtih bi se v novi tovarni proizvodnja po-

Obvestilo!

S 1. avgustom 1953 otvaramo vsakodnevno redno avtobusno progno

Star trg—Crnomelj—Kočevje in obratno

s sledenčim voznim redom:	prihod	odhod
Star trg	ob 5.00	
Crnomelj	ob 7.00	ob 7.15
Kočevje	ob 9.45	ob 15.00
Crnomelj	ob 17.15	ob 17.30
Star trg	ob 19.30	

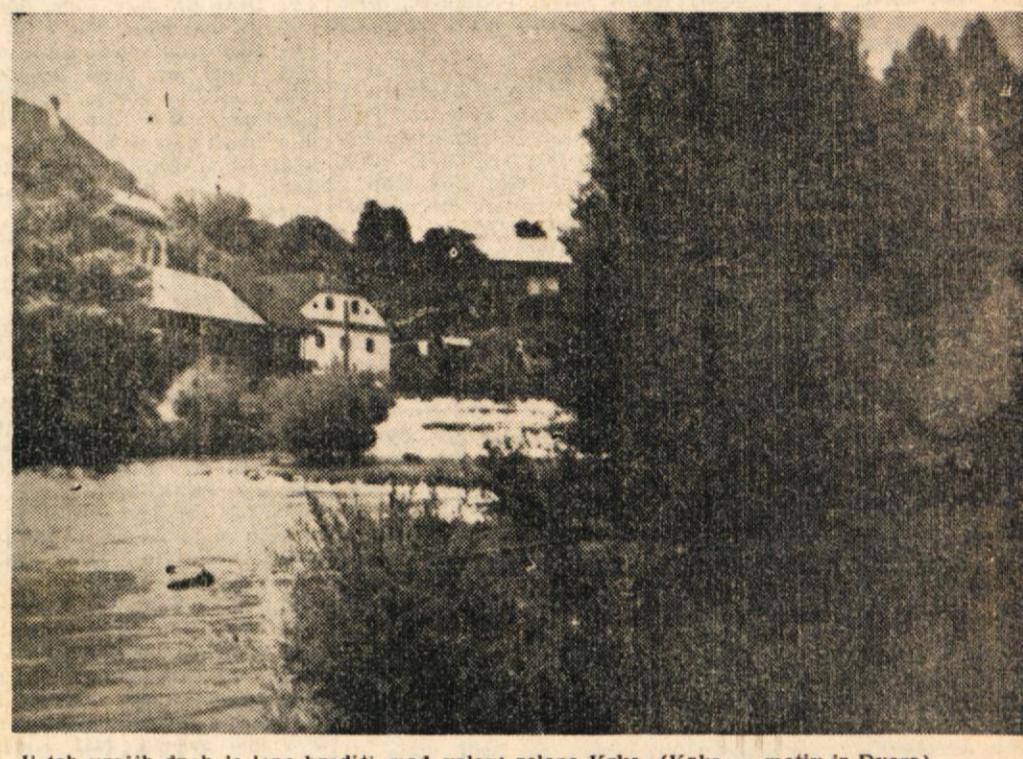
S 5. avgustom pa otvaramo najkrajso zvezdo dolenske metropole z morjem in sicer:

Novo mesto—Kočevje—Delnice in obratno, z zvezdo na vlake proti Zagrebu ter Reki—Suskuku.

s sledenčim voznim redom:

prihod	odhod	
Novo mesto	ob 6.00	
Kočevje	ob 8.00	ob 8.15
Delnice	ob 10.45	ob 18.00
Kočevje	ob 20.00	ob 20.05
Novo mesto	ob 22.00	

Gozdarsko avtopodjetje. Kočevje. Avtobusni promet — tel. 292

V teh vročih dneh je lepo broditi med valovi zeleni Krke. (Krka — motiv iz Dvora)

Na kočevskem rudniku pred 14. leti

Pred štirinajstimi leti je vodil delavščki gibanje na Kočevskem prof. Jože Šeško, sedanji sekretar Okrožnega komiteja KPS in vproborec za pravice delavščega razreda ter organizator vstaje v okraju Kočevje, napisal članek o razmerah v kočevskem rudarskem revirju, ki je bil objavljen 19. julija 1939 v Ajstrut pod naslovom: »Med vladu beda kakor v letih najhujše krize«. Članek je postal zadost do vredne pozornosti. V prvem delu pa je bil sestavljen dokument, ki nam določa nizkih natev v določenih delih: prihod vsega tega načrila 100 ton premoga, kar pomeni en štih meseca. Za redno delo pa bi rabili skupno določeno besedino v oblubje. Zadnjič je rezultat vsega tega načrila 100 ton premoga, kar pomeni en štih meseca. Poglejmo malo: dobro 100 tisoč din. Minog svojega dolga nitil v petih mesecih ne bodo mogli plačati tudi če bi redno delata. Na to pa je nihče več ne ravnata. Pogejte, kaj se je prijetilo pred dnevi: Mladi rudar France je hotel dobiti pred štihom hlebec kruha. V konzumu mu ga niso hoteli dati, nakar je šel fant tešč na delo. Po štihu je spet prosil za kruh v konzumu, a ga spet ni dobil. Nato je šel v Salko vas, da bi kje dobil delo za hrano. Dobil ga je pri nemškim kmetom. Tudi ob dnevih, ko na Rudniku ni štihov, dela pri kmetu za hrano. Fant je jokal, ki ni mogel dobiti nikjer nitil hlebec kruha.

»Kaj pa družba pravi k vsemu položaju?«

»Družba pravi, da nima narančil in da nam ne more pomagati. Lahko pa rečem vsaj to, da šikaniranja in protežiranja posameznikov pri delu ne bi treba...«

Kaj pa nameravate storiti še za izboljšanje vašega stanja?«

»Posredovali bomo ponovno na vseh merodajnih mestih. Moramo uspeti, saj nam gre za zelo življene... delavstvo je za enkrat še mirno in potrežljivo čaka na izpolnitve obljub odličnih oseb...«

»To se mora izpremeniti.«

»V takšnih razmerah so včasih živele rudarske družine. Točna čas je, da nismo neznanici, zato nismo mali, zatonila je oblast boruzdržje, kočevski rudarji pa si v pogojih ljudske oblasti in delavške samouprave z dneva in dan zboljšujejo življene, obenem pa dajejo vedno večji delež naši socialistični skupnosti.«

»Znano mi je, da so dobitki pri vseh delih veliki. Za kaj vse pa vam odtegnejo?«

»Za kaj? Cela vrsta odtegnejo, da imajo zavojnikov in žrake, kar pa je vse pravljeno. Ne smemo živeti v pogojih ljudske oblasti in delavške samouprave z dneva in dan zboljšujejo življene, obenem pa dajejo vedno večji delež naši socialistični skupnosti.«

Metliško kopališče je oživelno

Za kopališčem v Podzemlju ob Kolpi, ki sta ga letos obnovila občinski ljudski odbor in Kmetijska zadružna v Gradcu — čez zimo so stavbo skoraj popolnoma turščeno, neznanici storilci — je Turistično-olepševalno društvo v Metliki sklenilo, da v svoji režiji obnovi in izpopolni metliško kopališče.

Kot podzemeljskega tako so se tudi tega lotili brezvestnih ljudje: ulomili so v celo vrsto kablin, odnesli ključavnice, potrgali letve in deske, odkrali streho, odnesli vrata in podobno. Zato se je novo ustanovljeno Turistično-olepševalno društvo v Metliki znašlo pred nelasko nalago, da je mahnil denarnimi sredstvi ki jih je imelo na razpolago, zacetli sledeče vandalizem, obenem pa izboljša in izpopolni celotno kopališče.

Društvo je za letos še kar uspelo opraviti svojo nalago. Ze spomandi je nasadilo ob

Del osemstoletje mnogice pred spomenikom Talcu na proslavi Dneva vstaje

